

PHASMA '91

Van 11 t/m 13 oktober organiseren P.S.G. leden een tentoonstelling van levende wandelende takken in het insectarium van Artis-Amsterdam.

Ongeveer 30 soorten zullen getoond worden voorzien van een duidelijke beschrijving en onderverdeeld naar het land van herkomst.

Er zal een informatiestand worden ingericht en een ruimte voor het houden van lezingen, dia's en videovertoning. De vorige tentoonstelling (gehouden in 1989) heeft ons geleerd dat wij kunnen rekenen op een grote belangstelling van de Artisbezoeker.

Voor het bemannen/bevrouwen van de informatiestand, het verzorgen van de lezingen etc. kunnen wij nog veel hulp gebruiken. U kunt daarvoor contact opnemen met Ko Veltman P.S.G. 669. Telefoon 020-6331662.

Artis is gelegen nabij het centrum van Amsterdam aan de Plantage Kerklaan 40. (Voor een routebeschrijving kunt u Ko bellen).

Open van 9 tot 17 uur. Toegang voor de dierentuin + aquarium en planetarium f 16,00 en voor kinderen f 9,00.

Medewerkers aan onze tentoonstelling uiteraard gratis (alleen na afspraak!).

GEVRAAGD

Beste Phasma-lezers,

Ik ben Kornelis Talma, een nieuw lid van de wandelende takken-vereniging.

Als er nog iemand is die dode, wandelende takken heeft, (jong of oud), dan wil ik deze graag van u hebben, want ik wil ze opzetten.

Wilt u deze dan, bijv. in een doosje verpakt, naar mij sturen? De verzendkosten worden natuurlijk door mij vergoed.

*Groetjes van Kornelis Talma,
Ferd. Bolstraat 25, 8932 JL Leeuwarden.*

PHASMA

Kwartaalblad
voor phasmenliefhebbers



Jaargang 1
nummer 3 - augustus 1991

Redactie-adres Phasma :
Stadhouderslaan 32, 1213 AH Hilversum

INLEIDING

"Het is mogelijk, dat bij het aanschouwen van *Phasma* een vraag zal rijzen. Inderdaad, de aflevering heeft een ander formaat gekregen!

Even wennen misschien, maar volgens *Phasma* is het een vooruitgang.

Fantastisch toch, dat *Phasma* steeds beter wordt."

*

INHOUD:

- Blz.1. Nomenclatuur, naamgeving volgens vaste regels.
Kim D'Hulster.
- Blz.6. Over het vinden van *Eurycnema herculeana* in Java.
Eric van Gorkom.
- Blz.7. Het nut van een bijsluiter, die bij geven of ruilen informatie geeft over de behandeling.
Gert Baarda en Arjen Petersen.
- Blz.8. Kweekervaring met een *Sipyloidea* species uit Thailand.
Louwerens-Jan Nederlof.
- Blz.9. Kweeklijst overzicht: kwartaal 2.1991. *Kim.*
- Blz.12. De soortbeschrijving, een oppervlakkige kennis-making met de Thailandse doorntak.
Johan van Gorkom.
- Blz.14. De W.T. speelt een rol in de geheimzinnige wereld van de magie. *Johan.*
- Blz.20. Leefgebied verkenning van *Clonopsis gallica* in Frankrijk. *Frank Nijsen.*
- Blz.20. Berichtgeving en Informatie.

Beoordeling en correctionele bewerking mede door *Ko Veltman, Jim van Bel en Frank Nijsen.*

Presentatie: *Johan van Gorkom.*

Met dankzegging aan de heer *H.J. Aalderink*, wiens inzet en medewerking deze uitgave mogelijk maakte.

OVER STAMBOMEN, NAAMGEVING, INDELING EN AANVERWANTEN IN HET DIERENRIJK

Kim D'Hulster

INLEIDING

We weten allemaal dat de dieren en de planten met dezelfde of gelijkwaardige karakteristieken ondergebracht worden in groepen. Door een determinatie kan men de dieren onderbrengen in de groep waar ze thuishoren. Het geheel van de verschillende groepen en onderverdelingen vormt als het ware een stamboom.

Hoe logisch het geheel ook ineensteekt, toch is het niet altijd zo duidelijk voor de leek om uit de aanbiedingen van soort, familie, klasse, ordes enz. wijs te geraken. Wanneer we diezelfde onderverdelingen dan nog in een andere taal tegenkomen is de verwarring soms compleet. Daarom heb ik hier wat basisgegevens bijeengebracht die een en ander duidelijker kunnen maken. Zoals steeds sta ik open voor alle opmerkingen en vragen. Die zijn te richten aan de redactie of rechtstreeks aan mij.

WAAROM LATIJNSE NAMEN?

Het gebruik van Latijnse namen heeft veel voordelen. Eerst en vooral is er geen enkele levende taal die voldoende namen kan opbrengen om alle dieren aan te duiden. Daarenboven kunnen de namen die in gebruik zijn je misleiden. Zo is de hazelworm een reptiel, de oorworm is een insect, de meelworm is de larve van een kever, de glimworm is een kever en de paalworm is een tweekleppig weekdier! Van wormen gesproken! Dezelfde soort draagt in verschillende talen ook een andere naam hetgeen de communicatie tussen geleerden van verschillende landen verder bemoeilijkt. Een uniforme taal is daarom aangewezen.

Nederlandse namen: bijv. Groene sabelsprinkhaan, zijn soms volledig arbitrair en zeker van geen enkele wetenschappelijke waarde. Als er geen naam is, kan je gerust er eentje bedenken. Het kan echter heel handig zijn voor de leek, daarom is bij het geven van een naam een vorm van consequentie en logica zeker aan te raden.

ENKELE WOORDVERKLARINGEN:

Species:

- sp. betekent 'soort' en slaat op een niet nader bepaalde soort uit het geslacht.
- spp. betekent 'verschillende soorten van het geslacht'.
- sp.n. betekent nieuwe soort.

TAXON (mv: taxa): een indeling van de classificatie, bijv. Familia, Genus, Phylum en Classis zijn 4 verschillende taxa. Als we niet direct weten wat "Phasmida" is (Ordo, Familia of Classis bijv.) kunnen we beter van het taxon Phasmida spreken in plaats van een verkeerde toekenning te geven zoals de "Familia Phasmida" (moet zijn orde Phasmida).

HOE WORDEN NAMEN GEGEVEN?

Over de vorming van een wetenschappelijke naam en de uitgangen bestaat een hele CODEX met te volgen regels, die moeten gevolgd worden. Dat op deze regels reeds veel, en nog steeds fouten gemaakt zijn en worden is duidelijk. Meestal gebeuren de fouten bij de naamgeving, auteurs die de regels niet voldoende kennen, maken een fout; als bij het proef- en nalezen de fout niet opgemerkt wordt zal het artikel gepubliceerd worden met de fout. Eenmaal uitgegeven staat de naam vast, zelfs al is die foutief, want de publicatie bepaalt alles.

VOORSCHRIFTEN bij het benoemen:

- uit voorgaande kan je reeds afleiden dat er bepaalde regels bestaan voor het toekennen van namen aan de beestjes (uitgangen, hoofdletters enz.)
- bepaalde groepen hebben regels wat de uitgang betreft. normaal kan 1 bepaald taxon (classificatie-indeling) maar 1 vastbepaalde uitgang hebben (zie verder voor voorbeeld). Indien dit consequent gevolgd zou worden kan men reeds aan de uitgang zien met welk taxon men te maken heeft.
- de wetenschappelijke geslachts-, ondergeslachts-, soort- en ondersoortnaam moeten in een ander lettertype gedrukt worden dan de rest van de tekst bijv. in cursief (onderlijnen kan ook).
- de geslachtsnaam (genus) van een nieuwe soort is de naam van het geslacht waartoe de soort behoort, de soortnaam (species) wordt gekozen en gegeven door de auteur, die hem bepaalt aan de hand van een kenmerk of een persoon

of een vindplaats. De tweeledige naam (genus, species) van een soort MOET onderlijnd (of cursief) worden, de namen van Familia, Ordo,worden NOOIT onderlijnd!

- de naam van de auteur die als eerste de soort of ondersoort wetenschappelijk beschreven heeft of benoemd, moet met het jaartal van publicatie, minstens éénmaal in elke wetenschappelijke publicatie voorkomen die de soort aanhaalt. Eventueel kan ook het artikel aangehaald worden waarin de auteur de soort beschrijft.

Bijzonderheden:

- * als de soort- of ondersoort nog steeds behoort tot hetzelfde geslacht waarin de auteur ze onderbracht: dan staan naam en jaartal zonder haakjes in de publicatie;
- * als de soort- en ondersoort in een ander geslacht werden ondergebracht dan worden auteur en jaartal tussen haakjes geplaatst, eventueel wordt hierna de nieuwe auteur geplaatst met het jaartal waarin hij/zij de soort onderbracht in een ander geslacht.

INDELING VAN HET DIERENRIJK (mogelijke onderverdelingen)

Dit zijn de meest voorkomende onderverdelingen, die met hun vertaling in enkele gangbare talen. Wat verder vindt U een volledige (Latijnse) stamboom met alle mogelijke vertakkingen.

LATINA	NEDERLANDS	FRANCAIS	ENGLISH
REGNUM	RIJK	REGNE	REGNUM
SUBREGNUM	ONDERRIJK	SOUS-REGNE	SUBREGNUM
PHYLUM	STAM	PHYLUM	PHYLUM
SUBPHYLUM	ONDERSTAM	SOUS-PHYLUM	SUBPHYLUM
CLASSIS	KLASSE	CLASSE	CLASS
SUBCLASSIS	ONDERKLASSE	SOUS-CLASSE	SUBCLASS
SUPERORDO	SUPERORDE	SUPER-ORDRE	SUPERORDER
ORDO	ORDE	ORDRE	ORDER
SUBORDO	ONDERORDE	SOUS-ORDRE	SUBORDER
5. SUPERFAMILIA	SUPERFAMILIE	SUPERFAMILLE	SUPERFAMILY
6. FAMILIA	FAMILIE	FAMILLE	FAMILY
7. SUBFAMILIA	ONDERFAMILIE	SOUS-FAMILLE	SUBFAMILY
8. TRIBUS	GESLACHTENGROEP	TRIBUS	TRIBE
1. GENUS	GESLACHT	GENRE	GENUS
2. SUBGENUS	ONDERGESLACHT	SOUS-GENRE	SUBGENUS
3. SPECIES	SOORT	ESPECE	SPECIES
4. SUBSPECIES	ONDERSOORT	SOUS-ESPECE	SUBSPECIES

ENKELE BIJKOMENDE VERKLARINGEN EN VOORBEELDEN

Cijfers links vooraan de laatste onderverdelingen:

1. Genus: steeds in Latijn of gelatiniseerd; steeds een zelfstandig naamwoord, in het enkelvoud, met hoofdletter geschreven, onderlijnd of cursief
2. Subgenus: idem als 1. doch staat tussen haakjes na het genus
3. & 4. species & subspecies: zelfstandig of bijvoeglijk naamwoord, steeds kleine letter, komt na Genus (Subgenus), onderlijnd of cursief
5. t.e.m. 8. Tribus, Subfamilia. Familia & Superfamilia: zelfstandig naamwoord in meervoud, steeds hoofdletter, niet onderlijnd of cursief, afgeleid van een soortnaam met vastgestelde toevoegingen:

5. - OIDEA	SUPERFAMILIA	---
6. - IDAE	FAMILIA	BACILLIDAE
7. - INAE	SUBFAMILIA	HETEROPTERYGINAE
8. - INI	TRIBUS	HETEROPTERYGINI
	GENUS	<u>HETEROPTERYX</u>
	SPECIES	<u>DILATATA</u>

OPMERKING:

1. SPECIES is het INDIVIDU, dus de enige biologische entiteit, alle andere indelingen zijn daarvan afgeleid om het overzichtelijker te maken.
2. De indelingen hiernaast die vet afgedrukt zijn komen voor (verplicht), de rest is niet verplicht en komt dus niet altijd voor; ze dienen enkel als hulp om een soms onoverzichtelijk taxon wat verder in te delen. Bijv. Een familie bestaat uit 100 geslachten, die echter nog tot een 5-tal groepen kunnen herleid worden; men benoemt dan 5 subfamilies om een gemakkelijker overzicht te hebben op de veelvoud en rijkdom van de familie. Het is ook best mogelijk dat een bepaalde auteur een taxon A zal bekijken als een Super cohors, terwijl een tweede auteur hetzelfde taxon A als een Infraclassis kan bekijken. Dit alleen om aan te tonen dat het slechts hulpmiddelen zijn.
3. Schrijf de classificatie steeds met insprongen, dezelfde taxa op dezelfde hoogte, waardoor iedereen een gemakkelijk overzicht krijgt en ziet dat bijv. Phasmida en Orthoptera evenwaardige taxa zijn en niet tot elkaar behoren.

VOLLEDIGE CLASSIFICATIEBOOM VAN HET DIERENRIJK (LATIJN)

```

Regnum
Subregnum
Infraregnum
Superphylum
Phylum
Subphylum
Superclassis
Classis
Subclassis
Infraclassis
Supercohors
Cohors
Subcohors
Infracohors
Superordo
Divisio
Ordo
Subordo
Infraordo
Superfamilia
Familia
Subfamilia
Infrafamilia
Supertribus
Tribus
Subtribus
Infratribus
Supergenus
Genus (mv: General)
Subgenus
Infragenus
Superspecies
Species
Subspecies
Infraspecies
    
```

BESLUIT

U ziet dat als de regels en afspraken gevolgd worden, het voor eenieder gemakkelijker wordt om te praten over hetzelfde met dezelfde woorden. Het stelt ons ook in staat om artikels die over onze hobby handelen te lezen en ze te begrijpen omdat er een gemeenschappelijke taal is. Ik hoop dat deze basis niet te saai geworden is; graag vernam ik Uw reactie en eventuele suggesties.

REISBRIEVEN UIT INDONESIë

Eric van Gorkom, P.S.G. 250

Ik heb altijd gedacht dat Oost-Java gecultiveerd was, kaal en saai. Een reden waarom ik het gebied altijd een beetje verwaarloosd heb.

Nu ik vanuit Bali een paar dagen Oost-Java bezocht heb blijkt het een geweldig gebied te zijn.

De grootste jungle van Java, veel bergen en meren en prima mensen. Ik heb daar overal tekeningen van wandelende takken uitgedeeld en ben hierdoor in contact gekomen met een Arabier die als eerste de hele levens cyclus van de Phasmiden vertellen kon.

Een middagje toeren leverde twee volwassen *♀* van *Eurycnema herculeana* op (nr 28). Een dorpje verder werden deze zelfs aangeboden.

Oorspronkelijk, vertelde een oude Javaan, werden de takken in het dorp gekweekt en de eieren gebruikt om zalf van te maken tegen reuma. Nu zijn het vooral kinderen die de dieren kweken en plaatselijk is de soort verwilderd. De jeugd verkocht deze takken voor f 1,-- per stuk, maar ik beloofde f 5,-- als zij een nieuwe soort konden vinden! De Arabier verblijft weken in de jungle op zoek naar archeologische potten en grafjuwelen. Vaak heeft hij w.t. gezien en hoewel het een kwestie van geluk is zal hij er naar uitkijken.

De *E. herculeana* die ik nu heb zijn vooral geelachtig met veel zwart op de poten en lijf. Ik heb deze stock getest en ze eten eigenlijk alles, als het blad maar hard genoeg is. Mango, Jambu, Ficus en Guave geeft als voedsel geen probleem. Thuis kweek ik ze op vrijstaande bomen met een muskietennet er overheen en zet dit vast met kleefband tegen de ratten en mieren.

Zo zie je dat de w.t.-hobby méér is dan latijnse namen en stoffige insektenkasten! Wandelende takken staat voor avontuur en geeft 't bestaan een beetje kleur.

Juli 1991.

De groeten aan alle Phasma-leden.

KORTE BESCHRIJVING VAN PHASMIDEN

Gert Baarda, Arjen Petersen

Zoals in het verslag over de PSG-stand in de Hortus te lezen valt, werden de weg te geven dieren vergezeld van een korte soortbeschrijving. Tijdens de voorbereiding leek het ons leuk en leerzaam om niet alleen maar dieren weg te geven maar ook enige achtergrond informatie te verstrekken waardoor mogelijk meer interesse kan worden gekweekt. De reacties in de Hortus waren ook positief en om deze reden willen wij iedereen aanraden om ook een dergelijke beschrijving te maken en die mee te geven, samen met de overtolige dieren. Het is niet alleen nuttig voor de echte beginner maar als er ook informatie op staat over b.v. speciale eisen qua verzorging is dit voor de meer geroutineerde liefhebber ook van belang.

Om een idee te geven van wat een dergelijke beschrijving kan inhouden hebben wij hierbij één geplaatst. Van 8 andere (zie verslag PSG-stand Hortus elders in deze uitgave) zijn de door ons gemaakte beschrijvingen voor diegene die er gebruik van willen maken. Voor de volledigheid: er staat in deze beschrijving geen algemene handleiding voor het houden van wandelende takken omdat een dergelijke beschrijving op een apart informatie-formulier beschikbaar is (zie ook PHASMA jr1;1:3-4.)

Eurycantha calcarata (PSG nr 23)

Herkomst: Papua Nieuw Guinea

Middelgrote, zwaargebouwde wandelende tak, die voornamelijk 's nachts actief is. De soort is sexueel, d.w.z. er komen zowel mannetjes als vrouwtjes voor. De mannetjes zijn ± 11 cm lang, diep donkerbruin van kleur, met aan de achterpoten zeer dikke dijbenen met een ± 1 cm lange doorn er op. Bij verstoring kunnen ze verschrikkelijk stinken. De vrouwtjes zijn ± 13 cm lang, van de zelfde kleur als de mannen. Zij missen de verdikte dijbenen en de grote doorn. De vrouwen zijn in het bezit van een legboor, waarmee zij de eieren (4x8 mm, grijs van kleur) in de bodemgrond afzetten. Ze leggen 1-3 eieren per dag, voornamelijk 's nachts. De eieren komen na 5-8 maanden uit. De jongen zijn 3-4 cm lang en bij het uitkomen bruin van kleur. Later kunnen de jongen vele tinten groen, bruin en grijs hebben. Ze worden in 5-6 maand volwassen (zie afb. pagina 11).

E. calcarata is een makkelijke soort, die een paar speciale eisen stelt: Voor het afzetten van de eieren is een zachte bodemgrond (bv potgrond of turfmolm) van een paar centimeter dik vereist. De dieren schuilen overdag graag op de grond en willen zich dan graag verstoppen in donkere ruimten als holle kokers, stukken schors of donkere papieren zakken. E. calcarata dient met respect behandeld te worden! Ze kunnen gebruik maken van hun doorns en stekels.

Voedselplanten: Braam, Roos, Klimop en vele andere.

KWEKEN MET THAILAND WINGS (no. 103)

Vorig jaar kwam ik in het bezit van de wandelende tak door een tentoonstelling van PSG in Zwijndrecht; met nog wat andere soorten nam ik enthousiast de nieuwe aanwinst mee naar huis.

De Thailand wings vond ik erg interessant omdat dit eigenlijk de eerste wandelende tak was waarvan ik zag dat hij vleugels had, kortom ik hoopte op een aantal eieren.

Dit was geen probleem want een maand of twee later vond ik het eerste ei, dit was op 27 maart dit jaar.

De kweek was heel simpel, ik verzamelde de daarop volgende dagen een stuk of 50 eieren en deed die in een bakje met wat vochtige potgrond, verder hield ik het bakje schimmelvrij; de luchtvochtigheid was ongeveer 70% bij een temperatuur van 18-20° C.

Op 15 juli j.l. was er 1 takje uitgekomen, het kon nu niet lang meer duren voordat ook de rest zou volgen; de volgende dag op 16 juli was ook de rest van de eieren uitgekomen, het wemelde van de jonge dieren. Het uitkomen van de overgebleven eieren duurde tot 21 juli. De oudste en de jongste scheelde dus een week. Misschien toeval maar alle eieren kwamen 's nachts uit.

Als de jongen pas uitgekomen zijn, zijn ze ongeveer 1,5 cm lang en lichtgroen van kleur met lange voelsprietten van ± een centimeter. Ik verdeelde het legsel over 2 potten met braamblaadjes erin; nu is het wachten dat ze groot worden. Voor mensen die geïnteresseerd zijn in deze soort, zij kunnen met mij contact opnemen.

Verder hoop ik dat dit stukje heeft bijgedragen tot een succesvolle kweek met deze soort. Louwerens-Jan Nederlof.

OVERZICHT VAN DE KWEKLIJST KWARTAAL 2-1991

Kim D' Hulster

Betekenis P.S.G.-nummer : Zie species list Jan. 1991

Betekenis van het cijfer : 1= startcultuur of minimale kweek
2= in cultuur
3= aanbod
4= wordt gevraagd

Frank Nijssen: 1. 3-10-44-69-82-84-90-101/ 2. 32/ 3. 1-4-9-13-23-103-104/ 4. 2-18-19-84-89-111/

Thijmen bij 't Vuur: 2. 2-4-5-9-18-23-25-104

Wim Potvin: 1. 5-9-31-73-101-112/ 2. 4-23-32-104/ 3. 1-103/ 4. 2-18-85-105/

Dirk van de Lindt: 1. 1-23-103/

Ko Veltman: 1. 2-12-13-18-19-73-82/ 2. 1-4-9-10-23-87 (?) -102/ 4. 85/

Patrick van der Stigchel: 1. 10-26-66-72-82-84/ 2. 4-89-102-99-111-113/

Willy de Ruyter: 1. 2-5-9-12-13-15-18-19-23-38-48-52-66-69-72-73-82-84-85-86-90-94-99-101-103-104-105-111-112/ 2. 1-22-32/

Herman Koppers: 1. 48/ 3. 1-9-22-86-104/ 4. 13-18-23-84-94/

Jim van Bel: 1. 2-10-18-19-25-31-85-112/ 2. 4-5-9-13-22-23-32-40 (?) -44-73-82-103-104/ 4. 27-84/

Arjen Petersen: 1. 23-25-66-72-84-85-100-109-111-112-113-118/ 2. 12-13-16-18-29-31-37-52-69-82-90-99/ 3. 101-103-104/

Ulrich Ziegler: 1. 6-70-107-108-113/ 2. 4-9-10-16-18-20-29-31-32-38-40 (?) -45-47-48-52-66-72-86-89-90-96/ 3. 1-2-5-12-17-19-22-23-37-44-69-82-84-85-99-101-102-105-111-112/ 4. 3-13-15-25-26-35-39-61-73-74-80-88 (?) -92-94-97-100-103-104-109-110-114-115-116/

Johan van Gorkom: 1. 2-10-12-26-29-38-47-94-113/ 2. 13-16-17-18-19-23-31-32-39-44-48-69-73-82-86-99-100-102-114-

116/ 3. 1-4-9-22-25-52-89-90-101-103-104-105-115/ 4. 20-30-36-51-57-66-70-85-92-96-106-109-110/

Louwerens-Jan Nederlof: 2. 1-5-22-23-40(?) -103/ 4. 5 (mannetje) -23 (mannetje) -4-32-44-104-105/

Pim van Kesteren, Laas Pynacker & Gert Baarda: 1. 18-45-101-112/ 2. 9/ 3. 1-4-5-23-103/

Hortus Haren (Kees Boele): 1. 1-4-5-12-13-18-52-84-90-100/ 2. 9-23-103-104/

Kim D'Hulster: 1. 2-6-25-29-38-45-72-92-96-109-110/ 2. 3-9-12-13-16-17-19-26-31-39-48-52-61-66-82-85-86-90-100-101-107-111-112-114-115/ 3. 1-4-5-18-22-23-32-44-66-69-73-99-103-104-105/ 4. 2-15-20-27-35-70-74-94-106-108-113-116/

Peter de Batist: 1. 1-18-39-73-82-86-100-101-105-111/ 2. 22/ 3. 4-5-13-23-104/

Johan Overkamp: 1. 5-19-25-31-32-44-73-82-101-103-104/ 2. 2-9-23-37/ 3. 1-4-48/ 4. 10-13-18-30-84/

Hans Eykmans: 3. 1-4/

Leen van Doorn: 3. 1-4-9-13-18-27-44/ 4. 84/

OPMERKINGEN:

PSG 40 : Deze soort uit West-Maleisië is sinds jaren niet meer in kweek.

Er is verwarring met de Thailandse soort die het PSG nummer 115 heeft (zie ook p. 15-16 in Phasma 2).

PSG 87 : Deze *Libethra* soort is sinds jaren niet meer in kweek.

PSG 88 : Deze soort is ook niet meer in kweek. Wordt soms verward met PSG 89.

PHASMIDEN NOG NIET OP DE PSG-SPECIELIST VERMELD

Frank Nijsen: 1. *Sipyloidea* sp (?) Bali/

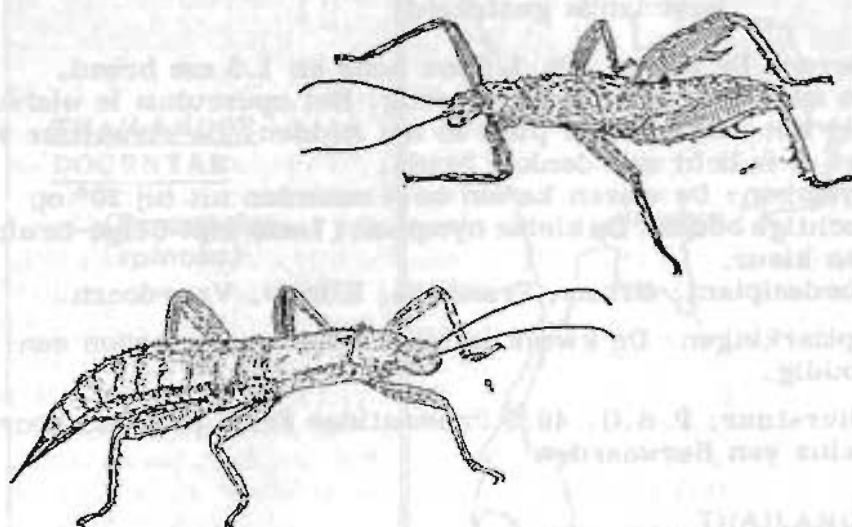
Patrick van der Stigchel: 1. Bali sp.-klein/ 2. *Phyllium celebicum*/ 3. Zaire/Uganda sp. (*Ramulus* ?)/

Ulrich Ziegler: 2. *Phyllium celebicum*-*Paraphasma* sp (Equador)-*Paraphasma* sp.(D.Mottaz)/ 3. *Phasgania spinulosa*/

Johan van Gorkom: 1. Belize sp.1-Belize sp.2-Lonchodes Maleisie-Carausius alluaudi-Carausius scotti-Baculum sp. (Bali)-C.Pek.-C.Gede.-Pseudophasma 3-Dares (Bali)-Ijen 2/ 2. *Ramulus Kenia*-*Haaniella grayi* de haani-Borneo sp-Maleisie sp-Lombok sp.1-Lombok sp.2-Filippijnen sp.-Bacteria Equador-Pseudophasma 1-Pseudophasma 2/ 3. *Sipyloidea* Bali-*Ramulus* Zaire-Ijen 1/

Arjen Petersen: 1. *Pharnacia ponderosa*-*Haaniella grayi* de haani-Carausius alluaudi/ 2. *Phasgania spinulosus*-*Phyllium celebicum*-Kenia sp./

Kim D'Hulster: 1. Belize sp.1-Belize sp.2-Belize Anisomorpha-Sipyloidea sp.Bali-Parectatosoma Hystrix-Aretaon asperimus-Carausius alluaudi-Dares ulula-Phyllium celebicum-Kenia sp.-Bacteria Equador/ 2. *Haaniella grayi* de haani-Zaire/Uganda sp. (*Ramulus* ?)



Eurycantha calcarata.

SOORTBESCHRIJVING PHASMATODEA

Johan van Gorkom

Naam: P.S.G. 105. Thailandse doorntak (Thailand spiny)

Classificatie: Parapachymorpha spinosa Brunner 1893

Onderfamilie: Pachymorphinae

Herkomst: Doi khun tan natitonaal park in Thailand

Historisch: Verzameld door Oscar van Gorkom en Heinz van Herwaarden. Datum: Augustus 1988. Hoogte: 900 m. Dagtemperatuur 22°. Nachtafkoeling: 6°. Regentijd: Mei tot October. Jaarlijkse regenval: 1200-1400 mm. Vangsten: Overdag en 's avonds.

Transport: Door gebruik te maken van een koelbox werd het temperatuurverschil met het laagland opgevangen (Bangkok 40°).

Imago's: Het vrouwtje: lengte 62 mm. en 5 mm. breed. De antenne is 11 mm. De kleur varieert van groen tot bruin. *12WART*

Het mannetje: lengte 48 mm., breedte 2 mm.

Antenne 12 mm. Beide geslachten zijn aan de bovenzijde gestekeld.

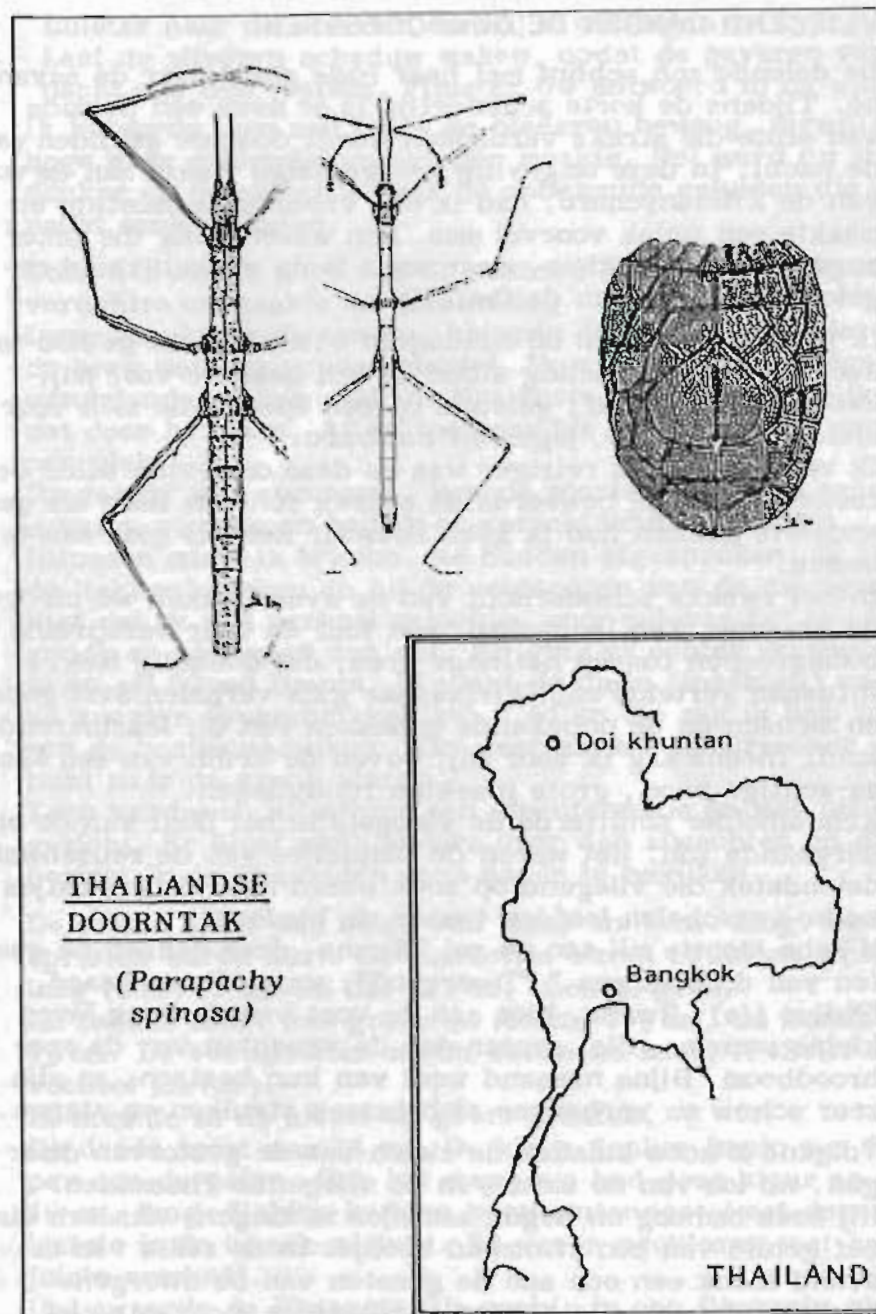
Eieren: De eieren zijn 1.9 mm hoog en 1.5 mm breed. De micropilarplaat is hartvormig. Het operculum is wielvormig met een donkere punt in het midden. De structuur van het ei is licht met donker bruin.

Nymphen: De eieren komen na 4 maanden uit bij 20° op vochtige bodem. De kleine nymphen (7 mm) zijn beige-bruin van kleur.

Voedselplant: Braam, Framboos, Klimop, Vuurdoorn.

Opmerkingen: De kweek is bij normale voorwaarden eenvoudig.

Literatuur: P.S.G. 40:5 Phasmatidae From Thailand door Heinz van Herwaarden



VLIEGEND DANSEN DE DWERGGEESTEN

De dalende zon schijnt met haar rode gloed over de savanne. Tijdens de korte schemertijd is er even een periode van stilte die straks verbroken wordt door de geluiden van de nacht. In deze omgeving, de grassige vlakte aan de voet van de Kilimanscharo, had ik een vreemde ontmoeting en maakte een uniek voorval mee. Een waarneming die zeker ongeloof zal opwekken, maar soms is de werkelijkheid ongeloofwaardiger dan de fantasie...

Ik pauzeerde laat in de middag en besloot in dit gebied te overnachten. Plotseling stond er een gestalte voor mij. Een gebogen figuur, geleund op een speer, die zich voorstelde als "M'kobo, jager uit Samburu."

Ik vertelde dat ik reiziger was en deze omgeving wilde bezoeken. Daar hij beweerde de omtrek rond de berg als geen ander te kennen had ik geen bezwaar hem als gids aan te nemen.

In het zwakke schemerlicht van de avond keken we uit over de savanne. Een landschap, met hier en daar verspreide boomgroepen tussen het hoge gras, dat oneindig leek.

Intussen vertelde mijn Afrikaanse gids verhalen over goden en mensen en de onbekende geheimen van dit fascinerende land. Ineens zag ik voor mij, boven de kruin van een Mimosa-achtige boom, grote insecten rondvliegen.

Kristalhelder schitterde de vleugels in het licht van de ondergaande zon. Het waren de mannetjes van de reuzenwandelendetak die vliegend op zoek waren naar de vrouwtjes welke verscholen leefden tussen de bladeren.

M'kobo stootte mij aan en zei "Bwana, daar dansen de geesten van de dwergen." "Dwergen?", vroeg ik verbaasd.

"Ndiyo (ja), Bwana, hier aan de voet van de berg leven kleine mensjes, niet groter dan de vruchten van de apebroodboom. Bijna niemand weet van hun bestaan, ze zijn zeer schuw en verbergen zich tussen struiken en stenen."

Volgens M'kobo huisden de zielen van de gestorven dwergen, nu los van de aarde, in de vliegende Phasmiden.

Hij keek omhoog en begon zachtjes te zingen, ritmisch als het geluid van een stromend beekje. In de stilte van de avond klonk een ode aan de geesten van de dwergen.

"Geesten bewoon Uw oorden in vrede en stoor ons niet."

Luister naar de woorden die wij U toezingen.

Laat de zilveren schaduw waken, opdat de gevaren van de nacht ons niet treffen. Fluister Uw antwoord in de wind."

Ik huiverde toen een bries de bladeren bewoog, terwijl het hoge gras golvende bewegingen maakte. Het werd nu snel donker en ik luisterde naar de onbekende geluiden die de nacht aankondigden.

Toen het eerste licht van de ochtend het dunne wolkende verlichtte ontwaakte de nieuwe dag.

Langzaam kwam de zon op, kleurde de vlakte en bekleedde de berg met een gouden mantel. Ik wilde op deze morgen wandelende takken zoeken. Met korte zwaaien haalde ik het net door het gras. Af en toe schudde ik het leeg op een open plek.

De vangst was succesvol. Van de soorten die in de savanne moesten voorkomen had ik er verschillende gevangen.

Intussen miste ik M'kobo. We hadden afgesproken: ik zou de 'takken' zoeken en hij de voetsporen van de dwergen. Niet dat ik zijn verhaal geloofde, voor mij was het een legende en niet meer dan dat. Hij ging er echter serieus op in en zei "Goed Bwana, jij zoekt de dudus (insekten) en ik de kuoglya (verschrikkelijke)." Af en toe zag ik hem tussen de bosjes opduiken, dan weer als een spoorzoeker gebukt naar de grond staren.

Toen verdween hij achter een steenformatie en was uit het gezicht. Er bleef niets anders over dan afwachten en dus besloot ik de Phasmiden eens nader te bekijken.

De eerste soort was beige van kleur en 7 cm. lang. De voelsprietten waren kort. De mannetjes waren bruin en 6 cm. lang (P.S.G. specie list nr. 62, voedsel gras).

De tweede soort was groen en meette 10½ cm. De mannetjes 7½ cm. De voelsprietten waren eveneens kort. (P.S.G. 63, voedsel klaver).

Ik noemde ze de kleine en grote grastak.

De derde soort was 14 cm. De kleur donker bruin met flappen aan de poten. Ook het mannetje had deze kleur en was 10 cm. lang. Beiden hadden korte antennes. (met deze laatste is de kweek mislukt. Er waren problemen met het juiste voedsel).

Ik bewaarde de Phasmiden 's nachts in een fijnmazig visnet

en hing dit buiten de tent. De hitte overdag is de grootste vijand, vandaar dat ook tijdens het transport alles goed werd afgedekt. Maar laten we voor ik afdwaal terugkeren naar M'kobo en zijn dwergen.

Het zal in het begin van de middag geweest zijn toen ik hem in de verte zag aankomen. Hij rende of een zwerm bijen hem op de hielen zat. Zijn wijde kleding wapperde in de wind.

"Ik heb de sporen van de dwergen ontdekt", schreeuwde hij naderbij komend.

"Daar bij de rotsen."

Hijgend stond hij voor mij en wees achter zich.

"Kom mee, Bwana, nu kun je de dwergen zien."

Hij draaide zich om en liep terug in de richting waar hij vandaan kwam. Kijk, ik heb belangstelling voor mythen, sagen en legenden. Ook luisteren naar verhalen over spoken, geesten of verschijningen doe ik graag. Dat dit alles in werkelijkheid zou bestaan is natuurlijk allemaal verbeelding.

Met weinig enthousiasme slenterde ik dan ook in de richting van M'kobo. Hij zat bewegingloos voor een opening tussen de stenen. Op de grond zag ik evenwijdige krassen, die leken op de sporen van een vogel. "Geloof me, Bwana, ik heb ze zojuist gezien" fluisterde hij. De middaghitte was afmattend, de hete zon deed de lucht trillen. Ik keek M'kobo aan en wachtte op hetgeen hij verder vertellen zou. "Toen ik naar hier terugkeerde zag ik kleine wezentjes met sprongen verdwijnen tussen de rotsen. Ze waren niet groter dan de Baobab-vrucht en hadden lange armen met twee vingers en een duim. Het lichaam leek op een insectenlijf met een menselijk hoofd."



M'kobo, gids of magiër?

Gespannen lette ik op iedere beweging in de nabijheid. Plotseling schreeuwde M'kobo "Kule" (daar) en hij wees in het hoge gras. Lukraak maakte ik enige foto's van de plek die hij aangaf. Hoewel ik niets bijzonders zag schreeuwde hij ineens "Fillim-fillim, hij verdwijnt tussen de struiken." Ik keek in zijn richting maar kon niets ontdekken. Mijn wantrouwende blik was voor M'kobo duidelijk teleurstellend, "volgens mij wil jij door suggestie anderen doen geloven dat het verhaal waar is." Zoveel ongeloof had hij kennelijk niet verwacht. "Waarheid en mythe lopen hier hand in hand en jij wil daar een geheel van maken." "Pengine Bwana (misschien heer) antwoorde hij, "Pengine".

Na enige tijd besloot ik terug te gaan. Klipdassen met hun fluitende alarmroep maakten korte nerveuze sprongetjes op een vooruitstekende richel. "De wachters" beweerde M'kobo onderweg. "Zij waarschuwen bij onraad en worden net als de Phasmiden door de dwergen gebruikt.

In de verte lachte een hyena, het geluid ging over in een langgerekt geloei. De zon scheen laag over de vlakte en trok het licht weg van de berg. Bij de savannebosjes vlogen weer, onbereikbaar hoog, de Reuzenphasmiden. (een Palophus soort, met gestrekte poten meten de vrouwtjes 40 cm., de altijd kleinere mannetjes 25 cm.)

Bij het licht van de gaslamp vlogen insecten af en aan en gaven vreemde schaduwen tegen de zijanten van het tentdoek. Ik bladerde in het boek Magiërs en Medicijnmannen en las het hoofdstuk "Fetischisme".

De magiër heeft grote kennis van de natuur. In afzondering heeft hij door studie het vermogen gekregen dingen te zien die voor ieder ander verborgen blijven.

Hij heeft de macht om verschijningen op te roepen, of beelden uit het verleden zichtbaar te maken. Naar mate de grootheid van macht erkend wordt is hij in zijn omgeving beroemd en gevreesd.

De zwerfende magiër zal zich in het begin meestal voordoen als een eenvoudig jager.

Nu ik dit alles gelezen had begon ik te twijfelen aan mijn afrikaanse gids. Was hij een magiër? Was hij in het bezit van de stille kracht? Dan had hij de macht door het uitspreken van bepaalde formules onheil over iemand te brengen, of als

Mchawi (tovenaar), de kwaadheid der geesten overnemen om onwetende te straffen.

Het werd een nacht vol visioenen. Demonische dwergen zaten in een kring om M'kobo heen. Bij de monotone klanken van de tam-tam zong hij "Ik wens dat mijn geest zal kunnen maken wat ik verlang". In extase keken de dwergen omhoog naar de vliegende Phasmiden. Steeds werden de woorden herhaald, steeds sneller werd het ritme. Als in trance zag ik de dwergen

in de lucht

zweven tot een samenvloeiing met de Phasmiden.

Na het afscheid van Afrika klinken de trommelgeluiden nog na.

Langzaam vervagen de beelden en onhoorbaar worden de magische woorden.

Belevenissen worden herinneringen. Het album met foto's

weggeborgen in kast of lade, is het enige tastbare overblijfsel.

Bij het openslaan komen de beelden weer terug en krijgt alles opnieuw gestalte. De dwergmensen, die hoe verwonderlijk ook, duidelijk op de foto zichtbaar zijn.

Het portret van de magiër (nisamehe -excuus-, M'kobo, als ik je verkeerd beoordeeld heb.)

De Kilima dzjaro, de blinkende berg (Asante -bedankt- goden van de Kibo voor de begeleiding.)

Kwaheri -tot ziens-, Phasmiden waarin de dwerggeesten 's nachts als spookverschijnsel schrik aanjagen.

Jambo -gegroet!-, Afrika, droomland onder de evenaar.

Johan van Gorkom



De "verschrikkelijke" van de blinkende berg.

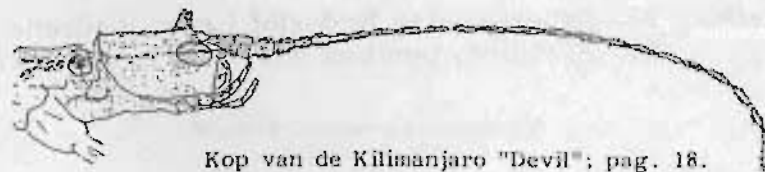
PSG STAND tijdens de spinnententoonstelling in de Hortus Haren

Arjen Petersen, Gert Baarda

Op 18, 19 en 20 mei jl werd in de Hortus te Haren een grote spinnenshow gehouden, waar meer dan 50 verschillende soorten spinnen waren tentoongesteld.

Op 20 mei was de PSG aanwezig in de vorm van Gert Baarda en Arjen Petersen. Op en achter twee tafels werd in woord en beeld uitleg gegeven over wandelende takken en wandelende bladeren aan de enkele duizenden bezoekers die soms 3 tot 4 rijen dik voor de tafels stonden. Er waren verschillende posters (Heinz v. Herwaarden) met uitleg over en tekeningen van Phasmiden, terwijl daarnaast foto's (Arjen Petersen) en levende Phasmiden aanwezig waren (PSG nr 1, 4, 5, 18, 23, 37, 66, 72, 99, 101, 103, 104, Phyllium celebicum en Phasgania spinulosa). Er werden nymfen en eieren van 9 verschillende soorten Phasmiden (1, 4, 5, 23, 37, 101, 103, 104 en P. spinulosa) weggegeven (tegen een kleine 'vrijwillige bijdrage'). Van de dieren die we weggaven waren ook volwassen exemplaren aanwezig om te laten zien wat het uiteindelijk resultaat van de eieren zou kunnen zijn na enkele maanden goede verzorging. Bij de dieren die we weggaven hebben we steeds een korte beschrijving van de soort meegegeven. (zie artikel elders in deze uitgave). Naast deze korte soortbeschrijving werden ook pamfletten uitgedeeld over de verzorging van Wandelende takken (Phill Bragg; vertaling Kim D'Hulster) en een korte samenvatting over het hoe en waarom van de PSG en Phasma met een aanmeldingsformulier.

Het grootste succes van de dag was een viertal volwassen Eurycantha calcarata's, die practisch de hele dag buiten hun kooi verbleven en op verschillende armen en truien rondliepen, met als voornaamste doel aan te tonen dat deze hoogst interessante dieren bij nader inzien niet eng zijn.



Kop van de Kilimanjaro "Devil"; pag. 18.

CLONOPSIS GALLICA

Op mijn vakantie in Frankrijk, o.a. in de Camargue en omgeving vond ik vele braambosjes die ovaal aan de rand waren aangevreten. Helaas bestond vaak niet de mogelijkheid om 's nachts terug te keren. Maar op één plek welke in de schaduw van cypressen lag, vond ik een tiental lichtgroene vrouwelijke exemplaren van gallica. Deze braamstruiken bevonden zich op de weg naar Stes Maries de la Mer op het kruispunt D83, 5 km Raphèle en de C66, 7 km Mas Thibert. Meer landinwaarts vond ik tussen Nîmes en Sommières, vanaf het plaatsje Junas richting Sommières, vlak voor de afslag naar Sommières, een drietal bruine vrouwelijke gallica's. Waarschijnlijk zit het gebied vol met deze plekjes van galli-capopulaties.
Frank Nijsen.

AANVULLING LEDENBESTAND augustus 1991

45. Herman Koppers, Keverstraat 7a, Houthalen (België)
011-526005.
46. Wim de Baas, Oude Toldijk 2, 7958 PV Koekange.
47. Dirk van der Lindt, De Splitting 2, 8539 SN Echtenerburg. 05144-1035.
48. Drs H.W. van der Voort, W.v. Vegtenplantsoen 9,
2396 VK Koedekerk a/d Rijn.
49. H.J. Aalderink, Bergseweg 2a/pob 2, 3633 ZT Vreeland.
02943-1975.
50. Paul Wernink, Joh. de Meesterstraat 31, 2024 KX Haarlem. 023-252022.
51. Kornelus Talma, Ferd. Bolstraat 25, 8932 JL Leeuwarden.
52. Debby de Geus, Narcissenlaan 2, 2106 BL Heemstede.
023-280481.
53. Johan Braes, Binnenvaartstraat 3, 3530 Houthalen
(België).

Mutaties: 41. Lauerens-Jan Nederlof i.p.v. Laurens.
01. A. Flipse, postbus 222, 3850 Ermelo (wijziging).

8ste Nederland-Belgische PSG-Meeting

Wanneer: Op zondag 15 september 1991.

Waar: Lokaal van de Antwerpse vereniging voor Entomologie,
Ommeganckstraat 26
B-2018 Antwerpen
België.

(gelegen achter de Antwerpse Zoo)

Opening van de deuren: 10.00

Tijdsindeling: De leden worden rond 12.00 verwacht.
gezellige babbel en lunch voor wie dit wenst
(zelf te voorzien).

13.00 : start meeting.

- Begroeting
- Afwerking agenda
- Rondvragen
- Besluit en dankwoord.

(dit gedeelte dient rond 15.00 afgesloten te worden)

-Vanaf 15.00: -ruilmogelijkheid en
vrije discussie.

(In dit kader kan indien nodig een kleine
PHASMA-meeting ingelast worden).

18.00 : sluiten van de deuren.

Er is vanaf 16.00 de mogelijkheid om de aquarium-terrarium
tentoonstelling te bezoeken.
Deze tentoonstelling toont verschillende vissen en reptielen.
Agendapunten moeten doorgestuurd worden voor 15 september
naar Kim D'Hulster.

★

Studio & Drukkerij Vreeland BV
Tel. 02943-1975